

Birleşik Krallık'ta Ana Akım Siyasi Partilerin Yaşlılara Yaklaşımı

Şebnem CANSUN¹

ÖZ

Bu makalede, Birleşik Krallık'taki ana akım siyasi partilerin yaşlılara yaklaşımı incelenmiştir. Muhafazakar Parti, İşçi Partisi, Liberal Demokratlar'ın 2017 ve 2019 seçim bildirgelerinde, web sayfalarında “yaşlanma/yaşlılar”, “emekli/emeklilik” kelimeleri taratılmış, içerik analizi uygulanmıştır. Bildirgelerindeki sözleri kapsayıcı ve çeşitli olan, konuya websayfasında değinen İşçi Parti'sinin yaşlıları en çok kucaklayan parti olduğu söylenebilir. İşçi Parti'sinin yaşlılara olan duyarlılığı eşit toplum hedefiyle açıklanabilir. Muhafazakar Parti, her üç parti de 2017 seçim bildirgelerinde yaşlılar veya emeklilere bir alt başlık açmışken, 2019'da böylesi bir başlığı kaldırmış tek partidir. Burada yaşlıları kucaklama açısından adeta bir geriye gitme söz konusudur. Web sayfası itibarıyla ise Muhafazakar Parti'nin bu konuya yeni eğildiği söylenebilir. Bu durum partinin iktidarda olmasıyla, muhalefetten farklı olarak, eyleme en yakın parti olmanın getirdiği ağır yükü açıklanabilir. Liberal Demokratlar, seçim bildirgesinde, vaat sayısı itibarıyla en arkaya düşen partidir. Liberal Demokratlar'ın web sayfasındaki yaşlılar ve emeklilerle ilgili dosyaların eski olduğu ve bunların içeriğindeki bazı sözlerin kucaklayıcılık açısından eksik sayılabileceği de fark edilmiştir. Buradan, partinin, genel liberal yaklaşımına rağmen, yaşlılar ve emeklilere diğer iki ana parti kadar önem vermediği ileri sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlanma, Yaşlılar, Politika, Birleşik Krallık

The Approach of Mainstream Political Parties to the Older People in the UK

ABSTRACT

In this article, the approach of mainstream political parties to the older people in the UK is studied. The words “ageing/older people”, “pensioner/pension” were searched in the electoral bulletins of 2017 and 2019 as well as in the webpages of the Conservative Party, the Labour Party, the Liberal Democrats and content analysis was conducted. Based on the comprehensiveness and the diversity of promises in the electoral bulletins and the presence of the subject on the web page, it could be argued that the Labour Party is the party that embraces the older people the most. The sensitivity of the Labour Party towards the older people could be explained by the fact that the party aims to reach an egalitarian society. Although all three parties have older people or pensioners in the subtitles of electoral bulletins in 2017, the Conservative Party is the only one that eliminated such a subtitle in 2019. Here, there is practically a regression in terms of the party's willingness to embrace the older people. As far as its web page is concerned, it could be argued that the Conservative Party has just started to bring up the issue online. This could be explained by the fact that the party is in power and suffers from the heavy burden of having to deliver any promises in the field, unlike the opposition. Liberal Democrats are the last as far as the promises in the electoral bulletins are concerned. On the web page of the Liberal Democrats, the folders on the older people and the pensioners are dated and some of the promises could be considered deficient as far as their comprehensiveness is concerned. Hence, despite its general liberal approach, it could be argued that the party does not give as much importance to the older people and the pensioners as the other two political parties.

Keywords: Ageing, Older People, Policies, United Kingdom

¹ Dr., Siyaset Bilimci, Araştırmacı ve Yazar, sebnem_cansun@yahoo.com, ORCID 0000-0003-0797-9699

1. Giriş

Bu çalışma Birleşik Krallık'taki siyasi partilerin yaşlı politikaları üzerine olan kısıtlı alanyazına katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, ana akım siyasi partiler olan Muhafazakar Parti, İşçi Partisi ve Liberal Demokratlar'a odaklanılmıştır. Dünya nüfusu hızla yaşlanmakta olup (World Health Organization, 2018: 2) aralarında Birleşmiş Milletler'in de olduğu uluslararası örgütler bu nüfusun ihtiyaçlarının karşılanmasının gerektiğinin altını çizmektedir (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, December 16, 1991). Yaşlılara dönük özel politikalar kapsamında burada Birleşik Krallık örneğinin ele alınma nedeni, bu ülkenin yaşlılar konusunda yüzyıllar öncesinden adım atmış olmasıdır. 2016 itibarıyla 65 yaş üstü nüfusun genel nüfusun %18'ini oluşturduğu (11,8 milyon) Birleşik Krallık'ın (Office for National Statistics, August 13, 2018) sosyal güvenlik konusuna duyarlılığı 14. yüzyıla dek götürülebilir. Özel olarak yaşlılarla ilgili ise, çalışamayacak durumda olan yaşlıların düşkünlerevinde bakılacak olmasının ülkede 16. yüzyıl itibarıyla yasalarla garantiye alındığı bilinmektedir (Ezer, 2016: 89). Günümüzde uluslararası örgütlerin yaşlıların ihtiyaçlarına ve onlarla ilgili politikalara önem veriyor olmasından ve Birleşik Krallık'ta yaşlılara tarihsel bir duyarlılık olduğu noktasından hareketle, ülkedeki ana akım partilerin, bu duyarlılığa ne kadar sahip olduğu kayda değer bir inceleme konusu oluşturmaktadır.

“Yaşlılık” bireylerin fiziksel ve ruhsal yetilerini yavaş yavaş kaybetme hali olarak tanımlanıp (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010: 17) fizyolojik, psikolojik, sosyal, kronolojik ve ekonomik boyutları bulunan bir süreçtir (Yerli, 2017). Burada, kimin yaşlı sayılacağıın kültürden kültüre değiştiği, yaşlılık kategorilerinin öznel olduğu, yaşla ilgili sınıflandırmaların politika geliştirme amacıyla yapıldığı unutulmamalıdır (Çayır, 2012: 165). Geleneksel olarak Birleşmiş Milletler ve pekçok araştırmacı, kronolojik yaşı dikkate alarak, yaşlılığı 60 ya da 65 yaş üzerinde başlatmıştır. Ancak günümüzde yaşam beklentisi, ekonomik katkı ve tüketim ilişkileri üzerinden, yaşlılıkla ilgili alternatif ölçümler de dikkate alınmaktadır (United Nations Department of Economic and Social Affairs, 2019: 3, 11). “Emeklilik” ise bireyin, zamanını daha özgürce yaşamak ya da sıhhat problemleriyle uğraşmak üzere, işini/mesleği bırakması olarak basitçe tanımlanabilir. Yaşlı işçiler uzun çalışma yıllarından sonra emeklilik maaşına hak kazanırlar (Atchley, 1982: 263). Günümüzde Birleşik Krallık'ta emeklilik yaşı, kadınlar ve erkekler için 66 olup içinde bulunduğumuz on yıl içinde bu yaştan 67'ye çıkartılması düşünülmektedir (BBC, October 4, 2022).

Araştırmada odaklanılan ülke Birleşik Krallık'ın resmi adı “Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı”dır. Bu ülkenin şemsiyesi altında Büyük Britanya, İngiltere, İskoçya ve Galler bulunmaktadır (Shattock and Horvath, 2020: 165). Devletin başı sembolik olarak kral ya da kraliçe ise de, ülke parlamenter sistemle yönetilmektedir (Kara, 2012: 10). Birleşik Krallık 1973-2016 yılları arasında Avrupa Birliği üyesi olmuş, ancak referandumla birlikten ayrılmıştır (Türko ve Gökçenoğlu, 2020: 573). Ülkedeki ana akım siyasi partiler, savundukları ideolojik değerler isimlerinden rahatlıkla görülebilecek, Muhafazakar ve Birlikçi Parti, ki burada resmi adıyla değil, sıklıkla kullanılan adıyla Muhafazakar Parti olarak anılacaktır, İşçi Partisi ile Liberal Demokratlar'dır. Bu partilerden Muhafazakar Parti'nin tarihsel olarak iş camiası ve orta sınıf menfaatlerine yakın durduğu, İşçi Partisi'nin demokratik sosyalizm ve eşit toplum odaklı olduğu,

Liberal Demokratlar'ın ise diğer iki partinin göz önünde bulundurmadığı konulara el atarak siyasi arenada kendine yer bulma eğiliminde olduğu söylenebilir (Clark, 2012: 55, 64, 86).

2. Alanyazın Bilgisi

Birleşik Krallık'taki yaşlı politikalarına dair alanyazında, yaşlıların oy verme davranışları (Chrisp and Pearce, 2019), politika bağlamında yaşlanma ve toplumsal cinsiyet (Carney, 2018), ülkenin yaşlanma bağlamında sosyal politika ihtiyacı (Walker, 2018), yaşlılık, mesleki güç ve sosyal politika ilişkisi (Powell, 2001), yaşlılara yönelik hizmetlerde sosyal ve siyasi etkiler (Qureshi, 2002), yaşlanma ve sağlık bakımı harcamaları (Gusmano and Allin, 2014), uzaktan bakım teknolojileri, yaşlılar ve sosyal güvenlik krizi (Eccles, 2021) gibi farklı konular özelinde hazırlanmış çalışmalar bulunmaktadır. Dikkat edileceği üzere, bu çalışmalar siyasi partilerin yaşlılara yaklaşımlarını içermemektedir. Siyasi partilerle ilgili çalışma olarak alanyazında, Muhafazakar Parti ile İşçi Partisi'nin emekliliğe bakışını (Araki, 2000), İskoç Yaşlı Vatandaşlar Birlik Partisi'nin emeklilik politikalarını (Brice, 2008) inceleyen iki çalışma bulunmuştur. Ancak siyasi partilerin yaşlılarla ilgili genel politikalarını karşılaştıran çalışma neredeyse yoktur. Bizim çalışmamıza benzer bulunabilen tek çalışma, siyasi partilerin 1945-2011 yılları arasındaki seçim bildirelerini, içerik ve söylem analizi yöntemiyle karşılaştıran bir makaledir. Burada, araştırma kapsamındaki tüm yıllar dikkate alındığında, yaşlılarla ilgili politikalarından en çok bahseden partinin Muhafazakar Parti (%37,9) olduğu, ardından İşçi Partisi (%33,2) ve Liberal Demokratlar'ın (%28,9) geldiği, ayrıca yaşlıların taleplerini karşılamayı başaramasalar da, partilerin seçim rekabetinde yaşlılarla ilgili kamu politikalarının öneminin arttığı ileri sürülmüştür (Chaney, 2013: 461-462).

3. Yöntem

Birleşik Krallık'taki siyasi partilerin yaşlı politikalarına dair alanyazına katkı sağlama hedefli bu çalışmada, Muhafazakar Parti, İşçi Partisi ve Liberal Demokratlar'ın yaşlılarla ilgili politikaları, seçim bildirelerindeki ve varsa web sayfalarındaki verileri üzerinden değerlendirilmiştir. Burada öncelikle hatırdan tutulması gereken, Birleşik Krallık'ta "siyasi partilerin programları" denildiğinde kastedilenin partilerin seçim öncesi ilan ettikleri bildireleri olduğu, bunun dışında başka bir programın söz konusu olmadığıdır.² İnceleme kapsamında parti dokümanları ve web sayfalarındaki tüm sekmelerde "yaşlanma/yaşlılar", "emekli/emeklilik" kelimeleri aratılmıştır. Siyasi partilerin seçim bildirelerinde yaşlılara ve emeklilere bir başlık/alt başlıkta yer verip vermemeleri, websayfalarında yer verip vermemeleri, veriyorlarsa hangi bağlamda verdikleri ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca, seçim bildirelerinde siyasi partilerin yaşlılar ve emeklileri hangi vaatlerle kucakladıkları bir içerik analiziyle, Excel tablolarında hazırlanan tematik sınıflandırmayla incelenmiştir. Burada "siyasi partinin yaşlıları kucaklaması" denilerek kastedilen, partinin, yaşlıların karşılaştığı sorunların giderilmesi, yaşlıların hayat kalitelerinin iyileştirilmesi için gerekli sözleri vermesi, iktidardaki parti söz konusu ise, gerekli eylemlerde bulunmasıdır. Eldeki bulgular var olan sınırlı literatür ve medyada öne çıkan haberlerle beraber değerlendirilmiştir.

² Bu bilgi Newcastle Üniversitesi Sosyal Gerontoloji Bölümü öğretim üyelerinden Thomas Scharf ile teyit edilmiştir (16 Mayıs 2022).

4. Bulgular

Öncelikle dikkati çeken partilerin dokümanlarında yaşlıların Birleşik Krallık'ta ne kadar nüfus oluşturduğunda dair bilgi bulunduğu, ancak yaşlılığın kaç yaş sonrasında başladığına dair bir tanım ya da sınıflandırmaya rastlanmadığıdır. Emeklilik kapsamında ise parti dokümanlarında yaştan, yalnızca belirli yaştakileri ilgilendiren bir düzenleme olduğunda bahsedilmektedir. Ele alınan kavramların tanımlarından bahis bağlamında partiler arasında bir fark yoktur denilebilir.

4.1. Siyasi partilerin seçim bildirgelerindeki bulgular

4.1.1. Seçim bildirgelerindeki başlıklarda yaşlılar ve emekliler

Muhafazakar Parti'nin 2017 genel seçim bildirgesinde, yaşlılardan “Nesiller Arasında Yenilenmiş Bir Anlaşma” bölümünün “Yaşlanan Toplum” kısmında, “Devlet Emekli Maaşında Garantili Yıllık Artışlar” ve “Yaşlı Bakımı İçin Uzun Vadeli Plan” alt başlıklarında bahsetmiştir (Conservative and Unionist Party, 2017: 64). 2019 genel seçim bildirgesinde ise başlık veya alt başlıklarda “yaşlılar” ya da “emekliler” kelimeleri yoktur. Ancak 2019'da parti “Sizin Önceliklerinize Odaklanacağız” bölümünde, “Sosyal Güvenliği Geliştirme” alt başlığında yaşlı bakım sisteminden, aynı bölümde “Çalışan Ailelere Destek” alt başlığında (Conservative and Unionist Party, 2019: 12, 14) emeklilerden bahsetmiştir.

İşçi Partisi 2017'deki seçim bildirgesinde yaşlılara ağırlıklı “Sosyal Güvenlik” bölümünde “Emekliler için Onur” alt başlığında (Labour Party, 2017: 54-55), 2019 genel seçim bildirgesinde “Yoksulluk ve Eşitsizlikle Mücadele” bölümünde “Sosyal Güvenlik” başlığı altında “Emekli maaşları” alt başlığında seslenmiştir. Ayrıca yaşlılar, hem o dönemde partinin lideri olan Jeremy Corbyn'in mesajında hem de metnin “Kamu Hizmetlerinin Yeniden Yapılandırılması” bölümünde geçmiştir (Labour Party, 2019: 8, 75).

Liberal Demokratlar'ın 2017 seçim bildirgesinde “Ailelere ve Topluluklara Destek” bölümünde “Emekliliğiniz İçin Birikim Yapmak ve Emekliliğinizin Tadını Çıkarmak” alt başlığı (Liberal Democrats, 2017: 61), 2019 seçim bildirgesinde “Hakkaniyetli Toplumu İnşa Planımız” bölümünde “Emeklilere Destek” alt başlığı bulunmaktadır. Ayrıca 2019 bildirgesinde yaşlılar “Sağlık ve Sosyal Bakım Planımız” bölümünde “Ruh Sağlığı Hizmetlerini İyileştirme” alt başlığında geçmektedir (Liberal Democrats, 2019: 54, 65).

4.1.2. Seçim bildirgelerinde yaşlılar ve emeklilerin genel olarak korunması

Muhafazakar Parti 2017 bildirgesinde, enerji piyasasından en muzdarip gruplar arasında, dar gelirli, düşük nitelikli, kirada olan ve yaşlı vatandaşları sayarak, hükümetinin bu grupların çıkarları doğrultusunda çalışma sözü vermiştir (Conservative Party, 2017: 60). İşçi Partisi 2017 seçim bildirgesinde emekli yaşlılara onurlu yaşam garantisi ve emeklilik sistemine tekrardan güven sağlama sözü vermiştir (Labour Party, 2017: 54). Liberal Demokratlar emeklilerin içinde bulunduğu krizi bitirme sözü vermiştir (Liberal Democrats, 2019: 57).

4.1.3. Seçim bildirgelerinde yaşlılar ve emeklilere maddi destek vaatleri

Muhafazakar Parti 2017 bildirgesinde emeklilerin maaşlarına gerekli zamları yapma sözü vermiştir. Emeklilere maddi durumlarına bakılmaksızın verilen kışlık yakacak yardımı gözden geçirilecek, açığa çıkan paranın sağlık ve sosyal güvenlik masraflarına kanalize edilmesine, en dar gelirli emeklilerle, onların ailelerine ulaşmasına özen gösterilecektir (Conservative Party, 2017: 64). Muhafazakar Parti 2019 seçim bildirgesinde emeklilere ihtiyaçları olan desteği verme, emekli maaşlarının değer kaybetmemesi için gerekeni yapma sözü vermiştir (Conservative Party, 2019: 14).

İşçi Partisi 2017 seçim bildirgesinde emekli maaşlarının değer kaybetmemesi için gerekeni yapma, yabancı ülkelerde yaşayan yaşlıların maaşlarını koruma sözü vermiştir (Labour Party, 2017: 54). Parti, 2019 seçim bildirgesinde emeklileri fakirlikten kurtarma, emekli maaşının değer kaybını önleme, emekli maaşlarının ne kadar olacağını önerecek Bağımsız Emekli Maaşları Komisyonu kurma, emekli maaşları ile ilgili şeffaf ilerleme, yurt dışında yaşayan Birleşik Krallık vatandaşlarının maaşlarının yurt içindekilerle beraber yükselmesini sağlama sözü vermiştir (Labour Party, 2019: 7, 35, 75-76).

Liberal Demokratlar 2017 seçim bildirgesinde yaşam süreleri uzadığı için yaşlıların 20 yıldan başlayarak, belki de 40 yıla kadar, emeklilik maaşına ihtiyaç duyacaklarının altını çizmiştir. Birleşik Krallık'ın emeklilik için para biriktirilip, sonra da emekliliğin tadının çıkarılacağı en iyi yer olması için, emekli maaşlarının değer kaybını önleme, emeklilerin vergi muafiyetlerini gözden geçirme sözü vermiştir (Liberal Democrats, 2017: 6). Liberal Demokratlar 2019 seçim bildirgelerinde ise emeklilik döneminde insanların kendilerini ekonomik olarak kırılgan bir pozisyonda bulduğunu belirtip emekli maaşlarının değer kaybını önleme sözü vermiştir (Liberal Democrats, 2019: 65-66).

4.1.4. Seçim bildirgelerinde yaşlı bakımı vaatleri

Muhafazakar Parti 2017 seçim bildirgesinde, yaşlı bakımına orta ve uzun vadeli çözümler getirme sözü vermiştir. Yaşlıların evlerinin değeri, malvarlığı ve gelirleri göz önünde bulundurularak, alacakları bakımın kendi evlerinde mi, yatılı bakımevinde mi, hemşireli bakımevinde mi yapılacağına karar verilecek, yaşlılar bakım masrafı için evlerini satmak zorunda kalmayacaklardır. Gereksiz yere hastanede kalmak bitecek, bağımsız yaşam süresi uzatılacak, demans araştırmalarına yatırım yapılacaktır (Conservative Party, 2017: 62-64). Parti 2019 bildirgesinde ise demans tedavisi için gerekli bilimsel çalışmaları destekleme, herkese hakettiği güvenli ve onurlu hayatın verilmesi için çalışma sözü vermiştir (Conservative Party, 2019: 12).

İşçi Partisi 2017 seçim bildirgesinde yaşlıların bakımını da karşılayacak ulusal bakım hizmet sisteminin oturtma ve de şehir planlamalarının yaşlı insanların barınma ihtiyacına cevap verme sözü vermiştir (Labour Party, 60, 71). 2019 seçim bildirgesinde ise 1.5 milyon yaşlıyı, ihtiyaçları olan bakımdan yoksun bırakan krizi bitirme, yaşlıların, kendi evlerinde özgürce yaşamalarını destekleyecek şekilde bakımını sağlama sözü vermiştir (Labour Party, 2019: 8, 35-36).

Liberal Demokratlar 2017 seçim bildirgesinde Muhafazakarlar yüzünden bir milyonu aşkın yaşlının ihtiyaç duyduğu bakıma erişemediğinin altını çizmiştir. Parti, sağlık ve sosyal hizmetlerin daha iyi bütünleştirilmesiyle, sosyal güvenlik için para ödeyen yaşlı sayısını azaltmayı, yaşlıların hastanede değil evde bakımını sağlamayı hedeflemiştir (Liberal Democrats, 2017: 2, 16). Partinin 2019 seçim bildirgesinde bu konuda bir vaate rastlanmamıştır.

4.1.5. Seçim bildirelerinde yaşlılara ve emeklilere diğer yardım ve imkan vaatleri

Muhafazakar Parti 2017 seçim bildirgesinde otobüs pasosu, göz testleri, reçeteler ve televizyon izleme konusundaki diğer emekli yardımlarını (Conservative Party, 2017: 66), 2019 bildirgesinde kışlık yakacak, otobüs pasosu, diğer emekli yardımlarını devam ettirme sözü vermiştir. Ayrıca 2019'da 75 yaş üstü bireylerin televizyon izlemek için devlete ödediği zorunlu verginin BBC tarafından fonlanması gerektiğini belirtmiştir (Conservative Party, 2019: 15-16).

İşçi Partisi hem 2017 hem de 2019 seçim bildirgesinde emeklilere kışlık yakacak ödeneği, bedava otobüs pasosu sağlama sözü vermiştir (Labour Party, 2017: 54; Labour Party, 2019: 75). Ayrıca 2019'da bedava televizyon izlemelerini sağlama, bu konudaki vergiyi kaldırma sözü vermiştir (Idem., 75).

Liberal Demokratlar, tüm emekliler için bedava otobüs pasosunu devam ettirme, ayrıca yüksek vergi ödeyen emeklilere ödenen yakacak yardımını kesme sözü vermiştir (Liberal Democrats, 2017: 6). Partinin 2019 seçim bildirgesinde bu konuda bir vaate rastlanmamıştır.

4.1.6. Seçim bildirelerinde yasadaki boşluk nedeniyle emeklilik tazminatlarını kaçıranlara özel destek

Muhafazakar Parti 2019 seçim bildirgesinde çoğunluğu kadın olan ve emeklilik haklarından faydalanamayan işçilerin durumunu düzeltme sözü vermiştir (Conservative Party, 2019: 15).

İşçi Partisi 2017 seçim bildirgesinde 1950'lerde doğan kadınların, emeklilik yaşının önceden bildirilmeden değiştirilmiş olması nedeniyle yaşadıkları mağduriyetleri giderme sözü vermiştir (Labour Party, 2017: 54). 2019'da da, Muhafazakarlar'ı, 1950'lerde doğan kadınları, önceden haber vermeden emeklilik yaşını değiştirerek mağdur etmek ve emeklilik yaşını ileri atmaya suçlamış, bahsi geçen kadınların mağduriyetlerini giderme sözü vermiştir (Labour Party, 2019: 75).

Liberal Demokratlar 2019 seçim bildirelerinde 1950'lerde doğan kadınların hükümetin başarısızlığı nedeniyle yaşadıkları mağduriyetlerini giderme sözü vermiştir (Liberal Democrats, 2019: 66).

4.1.7. Seçim bildirelerinde belirli gruplara destek

İşçi Partisi 2017 seçim bildirgesinde nükleer projelerde çalışan işçilerin emekliliklerini destekleme, maden işçilerinin emeklilik haklarını yeniden gözden geçirme sözü vermiştir (Labour Party, 2017: 21, 55).

2019'da ise maden işçilerinin emeklilik maaşlarını gözden geçirmenin yanında, fiziksel olarak zorlu ve stresli işlerde çalışan işçilerin, vardiyalı çalışanlar da dahil olmak üzere, emeklilik yaşını gözden geçirme sözü vermiştir (Labour Party, 2019: 75).

Liberal Demokratlar ise 2019 seçim bildirgelerinde emeklilik yasasındaki aynı cinsiyetten insanların beraberliklerine dair devam eden eşitsizlikleri izale sözü vermiştir (Liberal Democrats, 2019: 66).

4.1.8. Seçim bildirgelerinde tahakkuk etmiş emeklilik hakları ve emeklilik yaşında değişikliklere yaklaşım

İşçi Partisi hem 2017 hem de 2019 seçim bildirgesinde, tahakkuk eden emeklilik haklarını asla geri almama, emeklilik yaşını Muhafazakarların önerdiği gibi ileri atmama ve 66'da tutma sözü vermiştir (Labour Party, 2017: 54; Labour Party, 2019: 75).

4.1.9. Seçim bildirgelerinde diğer vaatler

Diğer başlıklar altına giremeyecek olan son bir vaat bu kısımda verilmiştir. Liberal Demokratlar 2019 seçim bildirgelerinde konuşma terapilerine erişimin, yaşlılar, siyahi, Asyalı ve etnik azınlık topluluklar, LGBT+ hastaları, otizmliler, öğrenme zorluğu yaşayanların eşit şekilde faydalanabileceği şekilde çoğaltma sözü vermiştir (Liberal Democrats, 2019: 54).

4. 2. Seçim bildirgelerinin basına yansımalarına dair bulgular

Öncelikle 2017 seçim bildirgelerindeki yaşlılar ve emeklilerle ilgili vaatlerin basına yansımalarına bakılacak olursa, dünyanın önde gelen kamu hizmeti yayıncılarından BBC'deki (British Broadcasting Corporation), Britanya Yayın Kuruluşu'ndaki, bir habere göre, iktidardaki Muhafazakar Parti'nin yaşlı bakım planı eleştirilere neden olmuştur (BBC, May 18, 2017). Merkez solda konumlanan The Guardian gazetesindeki habere göre ise, evinde bakım için daha çok yaşlı para ödemek zorunda kalacak, Muhafazakar Parti, yaşlıların bakım nedeniyle evini satmayacağı söylese de, aslında masraflar öldüklerinde veya evleri satıldığında ödenecektir (The Guardian, May 17, 2017). Dönemin basın haber başlıklarında İşçi Partisi, verdiği sözlerle, emeklilerin oyuna talip parti, olarak yer almıştır (Örneğin BBC, May 21, 2017). Liberal Demokratlar ise dönemin basın haber başlıklarında, emekli maaşlarındaki değer kaybını engelleme ve fakat zengin emeklilerin yakıt ödeneğini kesme sözüyle yer bulmuştur (The Independent, May 6, 2017).

2019 seçim bildirgelerinin basına yansımalarına bakılacak olursa, BBC'deki bir habere göre, 1950'lerde doğmuş kadınların emeklilikteki mağduriyetlerinin ve de emeklilik maaşında kadınlarla ilgili eşitsizliklerin nasıl giderileceğine dair Muhafazakar Parti'nin bildirgesinde herhangi açıklama yoktur (Peachey, December 13, 2019). Merkez sol ve liberal olarak etiketlenebilecek The Independent'a göre ise, Muhafazakar Parti kırılğan (*vulnerable*) gruplar ve yaşlılarla ilgili çözüm önerisi sunamamakta, sosyal bakım krizini ise çözemeyecek görünmektedir (The Independent, November 24, 2019). İşçi Partisi'nin yaşlılara ya da emeklilere dair sözlerinin basına yansımalarına bakıldığında, partinin, emeklilik yaşının

yükseltmesiyle ansızın mağdur olan kadınların mağduriyetlerini giderme sözünün haber başlıklarında yer aldığı, öne çıktığı görülmektedir (BBC, November 24, 2019). Liberal Demokratların yaşlılarla ilgili haber başlıklarına yansıyan sözleri arasında ise özellikle 1950’lerde doğan kadınların emeklilik haklarını savunmaları yer almıştır (Sheldon, September 19, 2019).

4. 3. Siyasi partilerin websayfalarındaki bulgular

2022 Ağustos ayı itibariyle websayfalarda yaşlılarla ilgili olarak, iki ana grup bilgi vardır. Bunların ilki, siyasi partilerin yaşlı üyelerine yaklaşımları üzerinedir. İkinci grup bilgi ise, seçim bildirgelerindeki benzer, partilerin yaşlılar ve emeklilere yaklaşımı, onlarla ilgili vaatleri üzerinedir. Websayfalarda yaşlı üyelere yaklaşım bağlamında üç siyasi partinin ortak noktası genel olarak ayrımcılıkların ve özelde ise yaşçılığın karşısında durmalarıdır. Muhafazakar Parti’nin websayfasında “Fırsat Eşitliği” başlığı altında, partinin, üyeler, görevliler ve çalışanlarına önyargı ile ayrımcılıktan uzak bir ortam sağlama sözü verdiği fark edilmektedir. Muhafazakar Parti, yaştan, hamileliğe, farklı başlıklarda, kimsenin ayrımcılık görmeyeceği, mağdur edilemeyeceği, tacize uğramayacağına dair vaatte bulunmuştur (Conservative Party, October 26, 2021). Partinin bahsi geçen ayrımcılıklar ve özellikle yaş ayrımcılığı konusundaki duruşu websayfada başka bir başlık olan partinin “Davranış Kuralları”nda da bulunmaktadır (Conservatives, May 2022). Benzeri şekilde, İşçi Parti’sinin websayfasında, “Kamu ve Üye Refahı” başlığı üzerinden ilerlenerek ulaşılan parti tüzüğünde, cinsiyet ve cinsel yönelim, din ve benzeri başlıklarla beraber, partinin yaş konusundaki ayrımcılığa da karşı olduğu görülmektedir (Labour Party, 2020). Liberal Demokratlar’ın websayfasında da “Daha fazlası” başlığı üzerinden parti tüzüğüne erişildiğinde, tıpkı diğer partilerin yaptığı gibi, Liberal Demokratlar’ın da, daha önce adı geçen konularla beraber, yaş konusundaki ayrımcılığın karşısında durma sözü verdiği görülmektedir (Liberal Democrats, March 2022).

Websayfalarda siyasi partilerin yaşlılar ve emeklilere yaklaşımı, onları ele alışımda ise farklılıklar bulunmaktadır. Muhafazakar Parti’nin websayfasında “Politika Fikirleri” başlığı altından ilerlendiğinde, partinin “İşler ve Emeklilik” adında, halkı bilgilendirip ona sorularla danıştığı, gelecek cevapları dikkate alacağı yeni bir köşe fark edilmiştir. Burada aralarında yaşlıların işe alınmasına ve emekliliğe dair tartışma sorularının da olduğu, çalışma hayatına dair bir soru listesi vardır. Bahsi geçen başlık/köşe çok yeni olup parti, en geç 4 Eylül 2022’e dek geri dönüşleri beklemektedir (Conservative Policy Forum, 2022).

İşçi Partisi’nin websayfasında, “Nerede duruyoruz” başlığı altında “Politika geliştirme” alt başlığı vardır. Burada “yaşlılar” aratıldığında partinin bu konudaki adımları/vaatleri görülmektedir. Örneğin, 2019’da, İşçi Partisi 160,000’i aşkın yaşlıya ulaşacağını düşündüğü, yaşlıların yanında demans hastaları ve engellileri de içeren, bu grupların yatağa girip çıkma, banyo yapma, yemek hazırlama gibi günlük ihtiyaçlarını kendi evlerinde karşılayabilmelerini sağlayacak, evde bakım hizmetlerinin artırılmasıyla ilgili ekonomik önerilerini anlatmıştır (Labour Party, April 30, 2019).

Liberal Demokratlar’ın websayfasında ise “Politika Dökümanları” başlığı altında, partinin politika çalışma grupları kanalıyla tartıştığı ve öne çıkardığı dosyalar arasında “Yaşlılar İçin Fırsatlar Dönemi” (Liberal Democrats, 2000) ile “Emeklilikte Onur ve Güvenlik” (Liberal Democrats, 2004) başlıklı iki çalışmaya

rastlanmıştır. Burada partinin konularla ilgili durum tespitleri ve önerileri bulunmaktadır. İçeriğe kısaca göz atılacak olursa, Liberal Demokratlar örneğinin milli gelirin emeklilere ayrılan kısmının hem İşçi Partisi hem de Muhafazakar Parti hükümetleri döneminde azaldığını iddia etmiş, iş hayatındaki zorunlu emeklilik yaşını kaldırma sözü vermiştir. Bunun dışında, 55 yaş üstünde olup eğitim kredisi alamayacak olan yaşlılara, evleri ya da başka varlıkları karşılığında eğitim kredisi verme sözü de dikkat çekmektedir ki, parti bunu her ne kadar iyi bir adım gibi sunsa da, tam bir bursun söz konusu olmadığı fark edilmektedir (Liberal Democrats, 2000: 4, 6; Liberal Democrats, 2004: 22-23).

5. Sonuç

Birleşik Krallık'taki ana akım siyasi partilerin yaşlılarla ilgili politikaları kapsamında öncelikle seçim vaatlerini elli yılı aşkın süre kapsamında karşılaştıran önceki çalışmayı anmak (Chaney, 2013) ve oradaki bulgularla bizim çalışmamızın bulgularını karşılaştırmak uygun olur. Chaney çalışmasında, araştırma yıllarının tamamı dikkate alındığında, yaşlılarla ilgili politikalardan en çok bahsedenin sırasıyla Muhafazakar Parti, İşçi Partisi ve Liberal Demokratlar olduğunu, partilerin yaşlılarla ilgili kamu politikaları üzerinden artan bir rekabette olduklarını ileri sürmüştür (Chaney, 2013: 461-462). Bizim çalışmamızın odaklandığı yıllar olan 2017 ve 2019'da yaşlılardan bahis ve onlara destek açısından Muhafazakar Parti'nin belirgin önceliği görülmemiştir. Daha önceki çalışmanın diğer iddiası olan, partilerin yaşlılara yönelik vaatler üzerinden artan seçim rekabetinde olduğu iddiasının da bizim çalışmamızda tam olarak doğrulanmadığı söylenebilir. Seçim bildirgeleri üzerinden bakıldığında, Muhafazakar Parti 2017'de alt başlığa taşıdığı emeklileri 2019'da başlığa taşımamış, Liberal Demokratlar'da ise 2017'den 2019'a özellikle yaşlılara maddi destek ve imkanlara dair vaat sayısında olmak üzere adeta bir azalma gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada, öncelikle İşçi Partisi ve Liberal Demokratlar'ın, Avam Kamarası'nın yarısından çoğunu ve başbakanlık koltuğunu ellerinde tutan Muhafazakar Parti'nin yaşlılar ve emeklilerle ilgili yaptıklarını ısrarla eleştirdiği, Muhafazakar Parti'nin ise bu gruplarla ilgili attığı adımlarıyla övüldüğü görülmüştür. Kuşkusuz bu durum siyasi arenadaki rekabet açısından şaşırtıcı değildir.

Üç parti karşılaştırıldığında, gerek bildirgelerdeki sözlerinin kapsayıcılığı ve çeşitliliği açısından gerekse konuya websayfasında değiniyor olmasından hareketle, yaşlıları kucaklamada İşçi Partisi'nin önde olduğu söylenebilir. Basına yansıyan haberler de bunu doğrular niteliktedir. İşçi Partisi, bildirgesinde özellikle kırılğan işçi gruplarının emeklilik haklarını, adını zikrederek desteklemekte, tahakkuk eden emeklilik haklarını geri almama, emeklilik yaşının ileri atılmasına engel olma, şehir planlamada yaşlıları dikkate alma gibi diğer partilerin bahsetmediği sözler vermektedir. İşçi Partisi yaşlılara özel olarak duyarlı bir partidir. Bu durum partinin eşit toplum hedefinde olmasıyla açıklanabilir.

Muhafazakar Parti, her üç parti de 2017 seçim bildirgelerinde yaşlılar veya emeklilere bir alt başlık açmış ve 2019'da kullanmaya devam etmişken, böylesi bir başlığı 2019'da kaldırmış tek partidir. Burada yaşlıları kucaklama, sahiplenme açısından adeta bir geriye gitme söz konusudur. Web sayfası itibarıyla de Muhafazakar Parti'nin diğer partilerin arkasına düştüğü söylenebilir. Parti içi yaş ayrımcılığının karşısında

olma hassasiyeti dışında Muhafazakar Parti'nin web sayfasında yaşlılar ya da emeklilerle ilgili bilgi uzun süre bulunamamıştır. Ancak Ağustos-Eylül 2022 itibariyle, partinin yaşlı ve emeklilik politikaları üzerinden halkla etkileşime dönük gecikmiş bir ara kapama telaşı içinde olduğu fark edilmiştir. Bu kapsamda Muhafazakar Parti'nin, her ne kadar bildirgesinde demans tedavisi araştırmalarına yatırım sözünde bulunan tek parti olması değerli olsa da, genel olarak bakıldığında seçmenin beklediği sözleri veremediği ileri sürülebilir. Bu durum partinin iktidarda olmasıyla, eyleme en yakın parti olmanın getirdiği sorumluluk ve çekingenlikle açıklanabilir.

Son olarak Liberal Demokratlar, seçim bildirgesinde, vaat sayısı itibariyle en arkaya düşen partidir. Vaat içeriği açısından ise, emeklilik yasasındaki aynı cinsiyetten beraberlik yaşayan insanların mağduriyetlerini giderme ve (başka gruplarla beraber) yaşlılara konuşma terapisi desteği verme gibi, diğer partilerde görülmeyen, sözleri dikkat çekmektedir. Bu sözler, değerli de olsa, sesi duyulmayan, azınlığın da azınlığı grupları ilgilendirmektedir. Liberal Demokratlar'ın web sayfasındaki yaşlılar ve emeklilerle ilgili dosyaların eski olduğu, bunların içeriğindeki bazı sözlerin kucaklayıcılık açısından eksik sayılabileceği ve de bu dosyalarda geçen önerilerin seçim bildirgelerine tam olarak yansımadağı fark edilmektedir. Dolayısıyla, güncel çerçevede bakılacak olursa partinin, liberal yaklaşımına rağmen, yaşlılar ve emeklilere diğer iki ana parti kadar önem vermediği ileri sürülebilir.

Dünya nüfusunun hızla yaşlandığı günümüzde, yaşlı politikaları, ana akım siyasi partilerin göz ardı edemeyeceği kadar önemli bir konudur. Bu çalışmayla, yüzyıllardır sosyal güvenliğe ve yaşlılara duyarlılığı bilinen Birleşik Krallık'ta, ana akım siyasi partilerin yaşlıları genel olarak kucakladığı sonucuna varılmış, buna dair detaylar verilmiştir. Çalışma, Birleşik Krallık'taki siyasi partilerin yaşlı politikalarını ele alan nadir sayıdaki çalışmalardandır. Bu nedenle alanyazının güncel incelemelerle zenginleştirilmesi uygun olacaktır.

Kaynakça

Araki, Hiroshi (2000). Ideas and Welfare: The Conservative Transformation of the British Pension Regime. *Journal of Social Policy*, 29(4), 599-621.

Atchley, Robert C. (1982). Retirement as a Social Institution. *Annual Review of Sociology*, 8, 263-287.

BBC (May 18, 2017). *Conservative manifesto: Social care plans spark criticism*, <https://www.bbc.com/news/election-2017-39967486> (Erişim tarihi 22 Nisan 2022).

BBC (May 21, 2017). *General election 2017: Labour steps up push for pensioner vote*, <https://www.bbc.com/news/election-2017-39988638> (Erişim tarihi 22 Nisan 2022).

BBC (November 24, 2019). *General election 2019: Labour pledges payouts to pension age rise women*, <https://www.bbc.com/news/election-2019-50534118> (Erişim tarihi 22 Nisan 2022).

- BBC (October 4, 2022). *Increasing state pension age not ruled out*, <https://www.bbc.com/news/uk-politics-63130849> (Erişim tarihi 24 Kasım 2022).
- Brice, John (November 2008). Pensioner Politics in Britain: the Emergence of the Scottish Senior Citizens Unity Party. *Scottish Affairs*, 65(1), 47-66.
- Carney, Gemma M. (2018). Toward a gender politics of aging, *Journal of Women & Aging*, 30(3), 242-258.
- Chaney, Paul (2013). Electoral Competition, Issue Salience and Public Policy for Older People: The Case of the Westminster and Regional UK Elections 1945–2011. *The British Journal of Politics and International Relations*, 15(3), 456-475.
- Chrisp, Joe and Pearce, Nick (2019). Grey Power: Towards a Political Economy of Older Voters in the UK. *The Political Quarterly*, 90, 743-756.
- Clark, Alistair (2012). *Political Parties in the UK*. New York: Palgrave Macmillan.
- Conservatives (May 2022). *Code of Conduct for Members and Representatives of the Conservative Party*, <https://www.conservatives.com/code-of-conduct> (Erişim tarihi 26 Nisan 2022).
- Conservative and Unionist Party (2017). *The Conservative and Unionist Party Manifesto 2017*, <https://general-election-2010.co.uk/2017-general-election-manifestos/conservative-manifesto-2017.pdf> (Erişim tarihi 26 Nisan 2022).
- Conservative and Unionist Party (2019). *The Conservative and Unionist Party Manifesto 2019*, <https://www.conservatives.com/our-plan/conservative-party-manifesto-2019> (Erişim tarihi 26 Nisan 2022).
- Conservative Party (October 26, 2021). *Equal Opportunities Policy*, <https://www.conservatives.com/equal-opportunities-policy> (Erişim tarihi 22 Nisan 2022).
- Conservative Policy Forum (2022). *Jobs and Pensions, Discussion Brief 2022/3*, https://www.conservativepolicyforum.com/_files/ugd/32fd4b_5f869d5140db4af08cf11be0aa62d398.pdf (Erişim tarihi 22 Ağustos 2022).
- Çayır, Kenan (2012). Yaşçılık / Yaşa Dayalı Ayrımcılık. Çayır, Kenan ve Ayan Ceyhan, Müge (der.). *Ayrımcılık - Çok Boyutlu Yaklaşımlar* (163-174). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Eccles, Andrew (2021). Remote care technologies, older people and the social care crisis in the United

- Kingdom: A Multiple Streams Approach to understanding the ‘silver bullet’ of telecare policy. *Ageing and Society*, 41(8), 1726-1747.
- Ezer, Burcu (2016). Tarihçesi ve Bugünü İle Birleşik Krallık Sosyal Güvenlik Sisteminin Esasları. *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Akar Öcal Armağanı, 87-122.
- Gusmano, Michael and Allin, Sara (2014). Framing the issue of ageing and health care spending in Canada, the United Kingdom and the United States. *Health Economics, Policy and Law*, 9(3), 313-328.
- Hablemitoğlu, Şengül ve Özmete, Emine (2010). *Yaşlı Refahı*. Ankara: Kilit Yayınları.
- Kara, Fatih (2012). Birleşik Krallık Avam Kamarası Çalışma Usul ve Esasları Üzerine. *Yasama Dergisi*, 21, 7-50.
- Labour Party (April 30, 2019). *Labour announces new plan to support older people with care needs and those living with dementia*, <https://www.policyforum.labour.org.uk/news/labour-announces-new-plan-to-support-older-people-with-care-needs-and-those-living-with-dementia> (Erişim tarihi 22 Nisan 2022).
- Labour Party (2020). *Labour Party Rule Book 2020*, <https://labour.org.uk/wp-content/uploads/2020/04/rulebook-2020.pdf> (Erişim tarihi 22 Nisan 2022).
- Labour Party (2017). *The Labour Party Manifesto 2017*, <https://labour.org.uk/wp-content/uploads/2017/10/labour-manifesto-2017.pdf> (Erişim tarihi 26 Nisan 2022).
- Labour Party (2019). *The Labour Party Manifesto 2019*, <https://labour.org.uk/wp-content/uploads/2019/11/Real-Change-Labour-Manifesto-2019.pdf> (Erişim tarihi 26 Nisan 2022).
- Liberal Democrats (2000). *An Age of Opportunity Policies for Older People, Policy Paper 39* (2000), https://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/libdems/pages/1811/attachments/original/1390833659/39_-_An_Age_of_Opportunity.pdf?1390833659 (Erişim tarihi 24 Nisan 2022).
- Liberal Democrats (2004). *Dignity and Security in Retirement, Policy Paper 67*, https://d3n8a8pro7vnm.cloudfront.net/libdems/pages/1811/attachments/original/1390827190/67_-_Dignity_and_Security_in_Retirement.pdf?1390827190 (Erişim tarihi 24 Nisan 2022).
- Liberal Democrats (2017). *Liberal Democrats 2017 Manifesto*, <https://www.markpack.org.uk/files/2017/05/Liberal-Democrat-2017-general-election-manifesto.pdf> (Erişim tarihi 26 Nisan 2022).

Liberal Democrats (2019). *Liberal Democrats 2019 Manifesto*, <https://www.libdems.org.uk/plan> (Erişim tarihi 26 Nisan 2022).

Liberal Democrats (March 2022). *The Federal Constitution of the Liberal Democrats*, https://assets.nationbuilder.com/libdems/pages/376/attachments/original/1648039777/The_Federal_Constitution_March_2022.pdf?1648039777&_ga=2.139013171.1865697156.1661795133-188138868.1661347950 (Erişim tarihi 26 Nisan 2022).

Office for National Statistics (August 13, 2018). *Living longer: how our population is changing and why it matters*, <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/ageing/articles/livinglongerhowourpopulationischangingandwhyitmatters/2018-08-13> (Erişim tarihi 22 Nisan 2022).

Peachey, Kevin (December 13, 2019). General election 2019: What the Conservatives' win means for your money. *BBC*, <https://www.bbc.com/news/business-50778312> (Erişim tarihi 22 Nisan 2022).

Powell, Jason L. (2001). Theorizing Gerontology: The Case of Old Age, Professional Power, and Social Policy in the United Kingdom. *Journal of Aging and Identity*, 6, 117-135.

Qureshi, Hazel (November 2002). Social and Political Influences on Services for Older People in the United Kingdom in the Late 20th Century. *The Journals of Gerontology: Series A*, 57(11), M705–M711.

Shattock, Michael & Horvath, Aniko (2020). The decentralisation of the governance of UK higher education: the effects of devolution to Scotland, Wales and Northern Ireland, and on England. *Policy Reviews in Higher Education*, 4(2), 164-178.

Sheldon, Jess (September 19, 2019). State pension age changes for women: WASPI 'encouraged' as Lib Dems pledge support, State pension age changes for women: WASPI 'encouraged' as Lib Dems pledge support. *Daily Express*, <https://www.express.co.uk/finance/personalfinance/1179504/state-pension-age-changes-waspi-uk-2019-liberal-democrats-lib-dems> (Erişim tarihi 22 Mayıs 2022).

The Guardian (May 17, 2017). *Tory manifesto: more elderly people will have to pay for own social care*, <https://www.theguardian.com/society/2017/may/17/theresa-may-conservative-tory-policy-older-people-pay-for-social-care> (Erişim tarihi 4 Mayıs 2022).

The Independent (May 6, 2017). *Lib Dems promise to keep pensions triple lock but say rich will lose winter fuel allowance*, <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/liberal-democrats-pension-triple->

lock-winter-fuel-allowance-rich-perks-general-election-a7721841.html (Erişim tarihi 4 Mayıs 2022).

The Independent (November 24, 2019). *Tory manifesto: Boris Johnson fails to commit to long-term social care plan after 'dementia tax' backlash*, <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/tory-manifesto-social-care-boris-johnson-nhs-dementia-tax-general-election-a9215886.html> (Erişim tarihi 4 Mayıs 2022).

Türko, Esra Sena ve Gökçenoğlu, Sümeyye (2020). Avrupa Birliği Tarihinde Bir Geri Adım: Brexit. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(1), 573-589.

United Nations Department of Economic and Social Affairs (2019). *World Population Aging 2019 Highlights*, New York, <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Highlights.pdf> (Erişim tarihi 24 Kasım 2022).

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (December 16, 1991). *United Nations Principles for Older Persons*, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/united-nations-principles-older-persons> (Erişim tarihi 4 Mayıs 2022).

Walker, Alain (2018). Why the UK Needs a Social Policy on Ageing. *Journal of Social Policy*, 47(2), 253-273.

World Health Organization (2018). *Integrated Care for Older People, Realigning primary health care to respond to population ageing*, <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/326295/WHO-HIS-SDS-2018.44-eng.pdf> (Erişim tarihi 14 Haziran 2022).

Yerli, Gülbaşak (Ekim 2017). Yaşlılık Dönemi Özellikleri ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 1278-1287.